

آیا جزوه را از سایت ما دانلود کرده اید؟

کتابخانه الکترونیکی **PNUEB**

پیام نوری ها بشتابید

مزایای عضویت در کتابخانه **PNUEB**:

دانلود رایگان و نامحدود خلاصه درس و جزوه

دانلود رایگان و نامحدود حل المسائل و راهنما

دانلود کتابچه نمونه سوالات دروس مختلف پیام نور با جواب

WWW.PNUEB.COM

کتابچه نمونه سوالات چیست:

سایت ما **افتخار** دارد برای اولین بار در ایران توانسته است کتابچه نمونه سوالات تمام دروس پیام نور که هر یک حاوی تمامی آزمون های برگزار شده پیام نور (تمامی نیمسالهای موجود **فتی الامکان** با **جواب**) را در یک فایل به نام کتابچه جمع آوری کند و هر ترم نیز آن را آپدیت نماید.

مراحل ساخت یک کتابچه نمونه سوال

(برای آشنایی با زحمت بسیار زیاد تولید آن در هر ترم):

دسته بندی فایلها - سرچ بر اساس کد درس - پاسباندن سوال و جواب - پیدا کردن یک درس در نیمسالهای مختلف و پاسباندن به کتابچه همان درس - پاسباندن نیمسالهای مختلف یک درس به یکدیگر - وارد کردن اطلاعات تک تک نیمسالها در سایت - آپلود کتابچه و فیلد موارد دیگر..

همچنین با توجه به تغییرات کدهای درسی دانشگاه استثنائات زیادی در ساخت کتابچه بوجود می آید که کار ساخت کتابچه را بسیار پیچیده می کند.

WWW.PNUEB.COM

کتابخانہ الکترونیکی **PNUEB**
WWW.PNUEB.COM

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Payam Noor University Ebook

PNUEB

....کتابخانہ الکترونیکی پیام نور....

درس صرف و نحو کاربردی ۳
دوره کارشناسی
رشته الهیات و معارف اسلامی
از دروس مشترک

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

مشخصات

- درس مشترک ۴ واحدی
- منبع: کتاب صرف و نحو کاربردی ۳
- تالیف دکتر سید احمد امام زاده
- چاپ دانشگاه پیام نور
-

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

تهیه اسلاید ها: محمد هادی امین ناجی

عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور مرکز قم

www.PNUeB.COM

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

هدف:

آشنایی با مباحث صرف و نحو زبان عربی
مباحث حرف و اسم

www.PNUeB.COM

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

الدرس الاول

حروف الجرّ

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانہ الکترونیکے پیام نور....

الحروف

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانہ الکترونیک پیام نور....

صرف و نحو کاربردی ۳

- الحروف
- حروف المباني (حروف الهجائية) ، تتكون ← الحروف منها الكلمة.
- حروف المعاني: داله علي معاني في غيرها. ←

صرف و نحو کاربردی ۳

- الحروف المعاني
- حروف عامله: كحروف الجر و ... ←
- حروف غير عامله: كهل و ... ←

حروف الجرّ

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانہ الکترونیک پیام نور....

صرف و نحو کاربردی ۳

- حروف الجرّ
- - حروف تختص بالدخولِ علي الاسماء فقط، فتجرّها.
- - الجارّ و المجرور متعلقان:
- ۱. بالفعل: واستعينوا بالصّبرِ

Payam News University Ebook

PNUeb

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۲. بمایشق من الفعل:

اني جاعلٌ في الارضِ خليفةً

- ۳. بما هو بمعني الفعل:

هذا في الصفِّ استاذك

صرف و نحو کاربردى ۳

- اقسام حروف الجرّ
- ۱- ما يعمل الجرّ شذوذاً: كي- لعلّ- متي
- ۲- ما يستعمل في الاستثناء: خلا- عدا- حاشا
- ۳- ما يجرّ الاسم الظاهر فقط: مذ- منذ- حتي و ...

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۴- مایجرّ الاسم الظاهر و الضمیر معاً: من، الي، عن و

...

صرف و نحو کاربردى ۳

- الاول
- ما يعمل الجرّ شذوذاً:
- «ما» الاستفهاميه و «ما» المصدريه وصلتها. ← - كي
- في لغه بني عقيل ← لعلّ
- في لغه بني هذيل ← متي

صرف و نحو کاربردی ۳

- الثاني
- مشترك بين الاستثناء و الجرّ :
- - اذا نُصِبَ ما بعدها كانت افعالاً
- (جاء الطلابُ عدا زيدا)

صرف و نحو کاربردی ۳

- - اذا جُرَّ ما بعدها كانت حروف جرّ.
- (قام القوم حاشا سعيد)

صرف و نحو کاربردى ۳

- الثالث
- مايجرّ الاسم الظاهر:
- معاني هذه الحروف و استعمالاتها
- يجران الاسم الظاهر فقط ← مذ – منذ
- بشرط
- ان يكون الاسم دالاً على الزمان الماضي و الحاضر.

صرف و نحو کاربردی ۳

- الماضي: ← بمعني «من» الابتلائیہ
- ما رايت سعيداً منذ يوم الجمعة الماضي.
- الحاضر: ← بمعني «في» الظرفیہ
- ما رايت طالباً منذ يومنا.

صرف و نحو کاربردی ۳

- حَتَّى
- معناها: ۱. انتهاء الغايه. (إلى)
- سلام هي حتي مطلع الفجر.
- قدم الحاج حتي المشاه: ۲. مع

صرف و نحو کار بردی ۳

- الاسم الصریح : ← حتی ۳ .
- سرت النهار کلّه حتی آخره
- المصدر الموؤل : ← حتی ۴ .
- حتی یرجع الینا موسی .

صرف و نحو کاربردی ۳

- التّاء:
- مختص بلفظ الجلاله (الله)
- تالله لقد آثرک الله علينا
- تدلّ علی القسم کالتاء:
- الواو: والتین
- یحذف معهما فعلُ القسم.

صرف و نحو کاربردى ۳

- رَبُّ
- معناها التقليل غالباً
- يشترط ان تكون في صدر الجملة- والمجرور بها نكره،
- لا يحتاج الي متعلق: رَبُّ صمتِ ابلغ من كلام.

صرف و نحو کاربردی ۳

- «ما» الکافہ ← ربّ
- مجرورها النکره یحتاج الی لغت مفرد او جملہ
- و یصحّ مجیئہ بدون نعت.

صرف و نحو کاربردی ۳

- اعراب مجرور رُبَّ
- - اذا جاء بعده فعل لازم: ۱ - مبتدا:
- رُبَّ زائرٍ کریمِ اقبل
- - اذا استوفي الفعل بعده مفعوله:
- رب درسِ طویلِ حفظُهُ

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۲- مفعول به: اذا كان الفعل بعده متعدياً و لم يستوفِ مفعولَه
- ربّ سورِه طویلِه حفظُ

صرف و نحو کاربردی ۳

- الکاف:
- اشهر معانيها:
- - التشبيه: كن لليتيم كالاب الرحيم
- - التعليل و السببيه:
- رب ارحمهما كما ربياني صغيراً

صرف و نحو کاربردی ۳

- - زائدہ للتوکید:
- لیس کمثلہ شیء^{۲۸}

صرف و نحو کاربردی ۳

- الرابع
- الحروف التي تجرّ الظاهر و المضمّر سبعة
- وهي: من ، الي ، عن ، علي ، في ، الباء و اللام.

صرف و نحو کاربردى ۳

- مِنْ: اشهر معانيها
- ۱- لابتداء الغايه المَكَانيه: مِنْ المسجدِ الحرامِ.
- ۲- لابتداء الغايه الزمانيه: من اول يومٍ.
- ۳- للتبعيض (بعض): مِنْ النَّاسِ.
- ۴- لبيان الجنس: من فضّه.

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۵- بدل: اَرْضَيْتُمْ بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا مِنَ الْآخِرَةِ (بدل الاخره)
- ۶- مِنْ: زائده
- علامتها ان لا يختل المعني بحذفها.

صرف و نحو کاربردی ۳

- شروط زیادہ (مِنْ)
- ۱- المجرور بها نکرہ
- ۲- ان یسبقها نفي او نهي او استفهام:
- هل جاءك من احدٍ؟

صرف و نحو کاربردی ۳

- إلی: اشهر معانیها:
- ۱- انتهاء الغایه المکانیه: إلی المسجد الاقصی.
- ۲- انتهاء الغایه الزمانیه: ثم اتموا الصیام إلی اللیل.
- ۳- بمعنی (مع) فاغسلوا وجوهکم و ایدیکم إلی المرافق

صرف و نحو کاربردی ۳

- اللام:
- ۱- ملکیت: لله ما في السموات.
- ۲- اختصاص: الفاس للفلاح.
- ۳- تعلیل و سبب: لتحكم بين الناس.
- ۴- زائده: ريف لكم

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۵- انتهاء الغايه: لاجلِ مسمي
- ۶- للتعديه: هب لي

صرف و نحو کاربردی ۳

- فی:
- ۱- الظرفیہ:
- حقیقیہ: علیٰ فی المسجد. ←
- مجازیہ: لکم فی القصاص حیاہ. ←
- ۲- بمعنی (مع) فی زینتہ. ←

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۳- بمعنی (علی)
- لاصابنکم فی جذوع النخل.
- ۴- السببیه والتعلیل: فذلک الذی لمتنّی فیہ.

صرف و نحو کاربردی ۳

- الباء:
- ۱- للتعديہ: ذَهَبَ اللّٰهُ بنورهم.
- ۲- زائده: ما زيد بقائم.
- تزداد الباء في :
- الف) خبر ليس: ليس بظلام للعبيد.

صرف و نحو کاربردی ۳

- (ب) خبر لا النافیه: و ما ربّک بظلام للبعید.
- (ج) فی الخبر المنفی و الاستفهام: هل زید بقائم.
- (د) فاعل الفعل (کفی): کفی بالله وکیلاً

صرف و نحو کاربردی ۳

- - عَلِي: •
- الاستعلاء- الظرفیه- المجاوزہ (عن)
- اذا رضي عليك و الداك ...
- - عن :
- المجاوزہ:
- الحسيه: رحلتُ عن المدينه. ←

صرف و نحو کاربردی ۳

- المعنویہ: اخذت العلم عن الاستاذ. ←

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانہ الکترونیکی پیام نور....

صرف و نحو کاربردی ۳

- الدّرس الثّانی
- حروف العطف

Rayam Noor University Ebook

PNUEB

....کتابخانہ الکترونیکی پیام نور....

صرف و نحو کاربردی ۳

- الدرس الثاني
- حروف العطف عشرة:
- (الواو، الفاء، ثمّ، حتّى، او، ام، بل، لكن، إمّا و لا)
- ارکان عطف:
- معطوف عليه، حرف عطف، معطوف
- و حمیدٌ علی جاء

صرف و نحو کاربردی ۳

- انواع عطف:
- ۱- اسم ظاهر بر اسم ظاهر: ذهب زید و عباس
- ۲- ضمیر بر ضمیر: انا و انت صدیقان
- ۳- ضمیر بر اسم ظاهر: اکرمتم زیداً و ایاک

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۴- اسم ظاهر بر ضمیر:
- ما رایتُ الا ایاک علیاً
- ۵- عطف فعل بر فعل:
- ان توْمِنُوا و تَتَّقُوا

صرف و نحو کاربردی ۳

- دقت:
- عطف اسم ظاهر بر ضمیر مستتر یا ضمیر مستتر یا ضمیر متصل مرفوع نیازمند فاصله بین معطوف و معطوف علیه است.

صرف و نحو کاربردی ۳

- مثال:
- اِذْهَبْ اَنْتَ وَ رَبُّكَ .
- جِئْتُ اَنَا وَ عَلِيٌّ .
- کلمه مشخص شده فاصل است .

صرف و نحو کاربردى ۳

- بررسى حروف عطف:
- الواو: به صورت مطلق: ارسلنا موسى و اخاه
- الفاء: پي در پي و بدون فاصله:
- وكزه موسى فقضى عليه
- ثمّ: ترتيب و فاصله: من طين ثم جعل نسله.

صرف و نحو کاربردی ۳

- حَتَّى: به صورت مطلق:
- مات الناس حتى الانبياء.

صرف و نحو کاربردى ۳

- شرایط عطف با «حتي»
- ۱- معطوف اسم ظاهر.
- ۲- معطوف مفرد
- ۳- معطوف جزئي از معطوف عليه:
- اخسّ: غلبك الرجال حتي الصبيان ←
- اشرف: مات الناس حتي الانبياء. ←

صرف و نحو کاربردی ۳

- «او»
- اثبات یکی از موارد در معانی مختلف:
- جالس العلماء او الزهاد.

صرف و نحو کاربردی ۳

- «ام»
- تسویه پس از همزه ← ام متصله
- پس از همزه استفهام ←
- به معنی بل ام منقطعه :

صرف و نحو کاربردی ۳

- «بل»
- انصراف از يك موضوع و روي آوردن به موضوع ديگر
- بيان حكم پيشين و اثبات نقيض براي پسين ← معاني بل: (نفي، نهي)
- ما بنيت داراً بل مدرسه.

صرف و نحو کاربردی ۳

- انصراف از پیشین و انتقال به پسین ←
- (موجبہ، امر)
- مثال : ذہب سعیدٌ بل زیدٌ

صرف و نحو کاربردی ۳

- «لا»
- «نفي و عطف»
- شرایط معطوف «لا»
- ۱- مفرد
- ۲- بعد از نداء، امر یا ایجاب
- جاء زيدٌ لا سعيدٌ

صرف و نحو کاربردی ۳

- «لکن»
- حرف استدراک
- شرایط عطف با «لکن»
- ۱- معطوف مفرد
- ۲- نفي يا نهی پيشين

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۳- بدون «واو»
- ما درستُ الفقهَ لكن النحوَ

صرف و نحو کاربردی ۳

- «امّا»
- «اثبات و پذیرش یکی از موارد»
- شرط: وجود «امّا» دوم.
- معانی «امّا»
- تخییر، اباحه، تقسیم، ابهام، شک

صرف و نحو کاربردی ۳

- انا هديناه السبيل اَمَّا شاكراً و اَمَّا كفوراً

-

حرف عطف

صرف و نحو کاربردی ۳

- التدريب الاول:
- عين حرف العطف.
- الذي خَلَقَ فسوّي
- حرف عطف «الفاء»

صرف و نحو کاربردی ۳

- التدريب الثاني:
 - اعرب الجملة التاليه
 - هذه قصه لا مقاله
 - هذه اسم اشاره في محل رفع مبتدا
 - قصه خبر مرفوع بالضمه
- معطوف عليه

صرف و نحو کاربردی ۳

- حرف عطف لا
- مقالہ معطوف

Payam Noor University Ebook

PNUEB

....کتابخانہ الکترونیک پیام نور....

صرف و نحو کاربردی ۳

- درس الثالث
- حرفا الاستفهام
- و
- حروف الجواب

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانہ الکترونیک پیام نور....

حرفا الاستهام

www.PNUeB.COM

Payam Noor University Ebook

PNUeB

....کنا پخانہ الکترونیکے پیام نور....

صرف و نحو کاربردي ۳

- همزه ← استفهام ۱. حرف
- هل ←
- بر اساس موضوع سؤال ← ۲. اسم
- با ۱۱ اسم مانند این- متي ←

صرف و نحو کاربردی^۳

- استفهام با حرف :
- ۱- صدرات طلب
- ۲- قبل از جملات اسمیه و فعلیه با غلبه فعلیه
- ۳- فاقد اعراب

صرف و نحو کاربردي ۳

- مثال:
- - آسافرَ زیدٌ ام اقامَ ؟
- - هل زیدٌ مسافرٌ ؟
- حروف «ا» و «هل» نشان استفهام است .

صرف و نحو کاربردي ۳

- احکام الهمزه
- ۱- طلب تصور (مفرد)
- أ کتاباً تريدُ ام دفتراً؟
- «مورد سؤال پس از حرف استفهام مي آيد»

صرف و نحو کاربردی^۳

- ۲- طلب تصدیق (نسبت)
- جملہ مثبت: اِجْتَهَدْ خَلِيلٌ؟
- نعم: اجتهد خلیل^{۲۹} . پاسخ مثبت
- لا: لم یجتهد خلیل^{۲۹} .

صرف و نحو کاربردی ۳

- آلیس الدرس سهلاً؟ جمله منفي
- پاسخ مثبت: بلي، الدرس سهل
- منفي: نعم، ليس الدرس سهلاً
- همزه استفهام پیش از حرف عطف مي آید.
- مانند: - أَفَلَمْ يَنْظُرُوا ؟

صرف و نحو کاربردي ۳

- احکام هل
- ۱- کلام مثبت و موجبہ :
- هل قرات النحو؟
- ۲- آمدن قبل از اسم؛ به ندرت :
- هل علي مجتهد؟

صرف و نحو کاربردي ۳

- معاني ديگر «هل»
- ۱- «نفي» «هل جزاء الاحسان الا الاحسان»
- «هل اتي علي الانسان» ۲- «قد»
- ۳- «امر» «هل انتم منتهون»

صرف و نحو کاربردي ۳

- استفهام با اسم
- اسم استفهام
- - اسمي مبهم که با آن در خصوص موضوعي کسب آگاهی شود
- - در آغاز جمله مي آيند و صدرات طلبند
- - داراي محلي از اعراب است

صرف و نحو کاربردی ۳

- - مکان: آئِن «آئِن اِخوِک؟»
- - وقت: مَتِي / اَيَّان «مَتِي نَصْرُ اللّٰه؟»
- «اَيَّان يَوْمُ الدِّين؟»
- - حالت: کيف / اَنِّي:
- اَنِّي يُحْيِي هَذِهِ اللّٰهُ بَعْدَ مَوْتِهَا؟

صرف و نحو کاربردي ۳

- - شخص (عقل): مَنْ
- «من ذا الذي يشفع عنده الا باذنه؟»
- «من انت؟»
- - اشياء (غير عقل): ما — ماذا
- ما الاسد؟
- «ماذا في السموات؟»

صرف و نحو کاربردی ۳

- علت: لماذا «لماذا اتيت متاخراً»
- عدد: كم «كم من فئه قليله»
- تعيين: ايّ -
- «ايّ الحزين احصي لما لبثوا امداً»

حروف الجواب

www.pnuweb.com

Payam Noor University Ebook

PNUweb

....کتابخانہ الکترونیک پیام نور....

صرف و نحو کاربردي ۳

- حروف جواب
- نعم، بلي، اي، أَجَلْ
- جَيْر، إِنَّ، لا، كَلَّا
- نعم: پذيرش کلام قبل:
- لم يحضر الطالب؟ نعم

صرف و نحو کاربردي ۳

- بلي: ابطال نفي

- «أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ؟ قَالُوا بَلِي.»

- اي: پيش از قسم

- «اي و رَبِّي أَنَّهُ لِحَقٌّ»

صرف و نحو کاربردی ۳

- أَجَلٌ بعد از خبر بهتر از نعم.
- انتصرَ المسلمون؟ أَجَلٌ
- جَیْرٌ: قبل از قسم
- جَیْرٌ لافعلنَّ (نعم والله لا فعلنَّ)
- هل جاء زيدٌ؟ انَّ انَّ به معنی نعم

صرف و نحو کاربردي ۳

- نفي جواب و انکار مخاطب لا و کلا:
- اضرب اخاک
- کلا اي «لا اضربهُ»
- کلا اي حقاً
- کلا انّ الانسان ليطغي

صرف و نحو کاربردی ۳

- الدّرس الرابع :
- حروف نصب و جزم فعل المضارع و ...

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانہ الکترونیک پیام نور....

صرف و نحو کاربردي ۳

- حروفی که فعل مضارع را به زمان مستقبل اختصاص می‌دهد:
- (آن، اُنْ، اذن، کی)
- (لام الامر، لای نهی، اِنْ، اذما)
- (نون تاکید، سین و سوف)

صرف و نحو کاربردی ۳

- حرف تنفیس: السین
- «سَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا»
- نفي استقبال : لا
- لا اذهبْ ← سَاذْهَبْ

صرف و نحو کاربردي ۳

- سوف
- - زمان استقبال اوسع
- - همراه با لام الابتداء
- اَسَوْفُ يعطيك ربك فترضي |
- نفي استقبال با «لن»
- لن اقراء ← سوف اقراء

صرف و نحو کاربردی ۳

- تمرین
- تعیین وضعیت فعل مضارع
- اِنْ تَنْصُرُوا اللّٰهَ يَنْصُرْكُمْ
- فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ

صرف و نحو کاربردی ۳

- حروف نصب فعل مضارع
- أَنْ – لَنْ – كَيَّ
- إِذَنْ، حَتَّى، اللام،
- فاء السببيه، او، واو المعيه
- عامل نصب فعل مضارع :
- با تغيير حرکت آخر يا حذف نون

صرف و نحو کاربردی ۳

- لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُتَفَقُوا مِمَّا تَحِبُّونَ مثال:
- تَنَالُوا: فعل مضارع منصوب با حذف نون/
- تُتَفَقُوا: فعل مضارع منصوب بَأَنْ مقدره.
- اَعُوذُ بِاللَّهِ اَنْ اَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ
- اَكُونَ: فعل مضارع منصوب علامت نصب الفتحه

صرف و نحو کاربردی ۳

- حروف جزم فعل مضارع
- حروف جازم:
- - يك فعل: لم، لمّا، لام الامر، لاي نهی
- - إلاّ ← لا ← - دو فعل: إنّ
- - امّا ← ما ←
- عامل جزم فعل مضارع با حذف حرکت و یا حذف نون

صرف و نحو کاربردي ۳

- مثال:
- لا تشرک بالله
- تشرک: فعل مضارع مجزوم به لای نہی
- اِنْ تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فِرْقَانًا
- اِنْ: حرف جازم دو فعل
- تَتَّقُوا: فعل مضارع مجزوم با حذف نون
- يَجْعَلْ: فعل مضارع مجزوم با سکون

صرف و نحو کاربردي ۳

- حروف شرط
- تعريف: حروفي كه نيازمند به دو جمله كه يكي وابسته ديگري است.
- الف- جازم دو فعل: (إِنْ – إِذَا)
- فعل جواب فعل شرط

صرف و نحو کاربردي ۳

- ب- غير جازم: غير عامل
- (لو- لو لا- لوما- امّا)

صرف و نحو کاربردی ۳

- مثال:
- **إِنْ تَنْصَرُوا لِلَّهِ يَنْصُرْكُمْ**
- **إِنْ:** حرف شرط عامل
- **تَنْصَرُوا:** فعل شرط (مضارع مجزوم، فاعل ضمیر بارز و او)

صرف و نحو کاربردی ۳

- مفعول به منصوب اللہ:
- یَنْصُرُ: فعل جواب (مضارع مجزوم، فاعل ضمیر مستتر (هو)
- کم: مفعول به محلاً منصوب

صرف و نحو کاربردی ۳

- مثال: اذما تَقُمْ أَقُمْ
- اذما: حرف شرط عامل
- تقم: فعل شرط (مضارع مجزوم- فاعل ضمیر مستتر انت)
- اقم: فعل جواب (مضارع مجزوم- فاعل ضمیر مستتر انا)

صرف و نحو کاربردي ۳

- حروف شرط غير جازم
- لَوْ (حرف امتناع لامتناع)
- : ویژگی‌ها
- ۱- زمان گذشته
- ۲- جلوگیری از جواب به علت امتناع از شرط
- ۳- فعل جواب غالباً همراه با «لام»
- ۴- گاهی حرف شرط آینده به معنی «ان»

صرف و نحو کاربردی ۳

- مثال: «لو شاء ربُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً»
- لو: حرف شرط
- شاء: فعل شرط
- لَجَعَلَ: فعل جواب

صرف و نحو کاربردي ۳

- مثال:
- «وَلْيَخْشَ الَّذِينَ لَوْ تَرَكَوا مِنْ خَلْفِهِمْ ذُرِّيَّةً ضِعَافاً»
- لو: به معني ان (غير جازمه و رابط جواب و شرط)
- تركوا: فعل ماضي و به معني (ان يتركوا)

صرف و نحو کاربردي ۳

- لو لا - لوما
- حروفي كه به علت تحقق جمله شرط از جواب جلوگیری شده است.
- لولا رحمه الله لهلك الناس
- لو لا : حرف شرط غير جازم

صرف و نحو کاربردی ۳

- رحمۃ: مبتدا- مرفوع (خبر محذوف)
- اللہ: مضاف الیہ
- رحمہ اللہ: جملہ شرط
- لہلک الناس: جملہ جواب

صرف و نحو کاربردي ۳

- اَمَّا
- ویژگی ها :
- ۱- حرف تفصیل
- ۲- جانشین ادات و فعل شرط
- ۳- گاهی حرف تاکید
- ۴- "مهما یکن من شيء" در تقدیر

صرف و نحو کاربردی ۳

- مثال
- اَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ
- اَمَّا: حرف تفصیل و شرط
- السَّائِلَ: مفعول به منصوب
- فَ: حرف ربط جواب

صرف و نحو کاربردی ۳

- لا تنهَرُ: فعل نہی- مجزوم- جملہ جواب شرط (فعل شرط محذوف)

الدرس الخامس

- حروف النفي
- حروف النهي
- حروف المشبهة بالفعل

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانہ الکترونیک پیام نور....

حروف النفی

www.pnuweb.com

Payam Noor University Ebook

PNUweb

....کتابخانہ الکترونیک پیام نور....

صرف و نحو کاربردی ۳

- حروف نفی:
- «ما، لا، لات، لم، لمّا، لَنْ، اِنْ»
- «ما و لا»
- ویژگی ها :
- ۱- نافی جمله اسمیه
- ۲- نافی جمله فعلیه (ماضی و مضارع)

صرف و نحو کاربردی ۳

- مثال:
- جمله اسمیه: ما هذا بشراً
- جمله فعلیه: ماضی: لا صدَّقَ و لا صَلَّى
- جمله فعلیه مضارع: و مَا يَخْدَعُونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ

صرف و نحو کاربردی ۳

- لات
- ویژگی‌ها:
- ۱- «تاء» برای تانیث یا مبالغه
- ۲- همراه با جمله اسمیه
- ۳- عامل مانند «إِنَّ»
- لات حین مناص
- مثال:

صرف و نحو کاربردی ۳

- «لم – لَمَّا»
- حرف نفی، جزم و قلب فعل مضارع.
- «لَمْ» قلب معنا به ماضی
- عِلْمُ الْإِنْسَانِ مَا لَمْ يَعْلَمْ
- «لَمَّا» استمرار نفی تا زمان حاضر
- لَمَّا يَذُوقُوا الْعَذَابَ

صرف و نحو کاربردي ۳

- «لَنْ – اِنْ»
- لَنْ: نصب مضارع، نفي آینده
- لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ اَمْوَالُهُمْ
- اِنْ: نفي به معني «ما»
- در جمله فعلیه غير عامل
- در جمله اسمیه عامل «عمل ليس»

صرف و نحو کاربردی ۳

- شرایط عمل «ان»
- ۱- خبر بر اسم مقدم نشود
- ۲- نفي با «الّا» نقض نشود
- مثال:
- إِنَّ الدَّرْسُ سَهْلًا

حرف النہی

www.PNUeB.COM

Payam Noor University Ebook

PNUeB

....کتابخانہ الکترونیک پیام نور....

صرف و نحو کاربردي ۳

- حرف نهي «لا»
- ویژگی ها:
- ۱- عامل و جازم فعل مضارع
- ۲- معنای طلب
- ۳- در مقابل خدا ، دعایی

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۴- در مقابل «ادني» نهي
- مثال، برای خدا:
- لا تواخذُنا ان نسينا .

صرف و نحو کاربردي ۳

- انواع «لا»
- لا تضربُ ۱- «لا» ي طلبی (نهی)
- لا صدّق، لا صلّي ۲- «لا» ي نفي غير عامل
- لا ۳- «لا» ي نفي جنس (إنّ) لا مقامَ لكم بها
- أ َ تجلسُ؟ لا ۴- «لا» ي جواب

صرف و نحو کاربردي ۳

- جاء زيد لا سعيد^{۲۹}. ۵- «لا» ي عطف
- ۶- «لا» ي عامل (ليس) لا خوف^{۲۹} عليهم .

الحروف المشبهه بالفعل

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانہ الکترونیکے پیام نور....

صرف و نحو کاربردي ۳

- الحروف المشبهة بالفعل
- حروف في كه بر جمله اسميه وارد شده
- و ناصب اسم و رافع در خبر است.
- حروف مشبهة بالفعل عبارتند از:
- «إِنَّ ، أَنَّ ، كَانَ ، لَيْتَ ، لَكِنَّ ، لَعَلَّ»

صرف و نحو کاربردي ۳

- «إِنَّ» اِنْ
- «تاكيد مضمون جمله اسميه»
- «إِنَّ اللَّهَ خَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوِي»
- «ان مهمله و «لام» براي خبر»
- «إِنَّ كُلَّ نَفْسٍ لَمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ»

صرف و نحو کاربردي ۳

- - ان مهمله و وارد بر سر فعل :
- «ان نطنك لمن الكاذبين»

صرف و نحو کاربردی ۳

- «أَنَّ» اَنْ
- «تاکید مضمون جمله اسمیه»
- «أَنَّ الله شديد العقاب»
- اَنْ
- ۱- اسم، ضمیر شان مقدر ویزگی ها:

صرف و نحو کاربردي ۳

- أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ : ۲- خبر، جملہ
- (ما) ي كافه و جملہ اسمیہ و فعلیہ:
- «انّما یوحیٰ اِلَیَّ انّما الھُکْم.»

صرف و نحو کاربردی ۳

- «كَانَ»
- كَانَ الْعِلْمُ نُورٌ معنای ۱ - تشبیه: اسم جامد
- ۲ - ظَنَّ: اسم مشتق
- - خبر: فعل / جمله / صفت
- كَانَهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ يَلْبَثُوا

صرف و نحو کاربردي ۳

- (ما) ي زائده مانند (ما) ي كافه :
- کانما احيا الناس جميعاً

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

صرف و نحو کاربردی ۳

- لیت
- آرزو مند، ممکن یا غیر ممکن :
- «یا لیتنی کنتُ تراباً»
- «ما» جواز در اعمال یا اهمال

صرف و نحو کاربردی ۳

- لعلّ
- معانی
- ۱- امید به امور ممکن:
- لعلّ الله يُحْدِثَ بعد ذلك امراً .
- ۲- استفهام:
- و ما یدریک لعلّهُ یزّکی .

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۳- تعلیل: لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ .
- ما ی کافه و کفایت از عمل .

صرف و نحو کاربردی ۳

- لکن
- استدراک (بین سخن مغایر در نفي و اثبات)
- ما جاء زيدٌ لکن محمداً جاء
- تخفیف لکن :
- ابطال عمل و ورود بر فعلیه
- و لکن لا يشعرون .

صرف و نحو کاربردي ۳

- الدّرس السادس
- حروف التاكيد
- حروف القسم
- حروف الزيادة

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

حروف التاكيد

www.PNUeB.COM

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانہ الکترونیک پیام نور....

صرف و نحو کاربردی ۳

- حروف تاکید:
- اِنَّ، اَنَّ، لام ابتداء، لام جواب، نون تاکید، قد.

صرف و نحو کاربردی ۳

-
- الف: اِنَّ، اَنَّ ؛
- با هدف تاکید جمله اسمیه و عامل :
- «اِنَّ اللهَ عَلٰی كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ»
- «اَنَّ اللهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ»

صرف و نحو کاربردي ۳

- ب: لام ابتداء:
- «با هدف تاکید محتوای جمله و غیر عامل»
- جا یگاه کاربرد :
- ۱- مبتدای مقدم؛ لَآ اَنتم اشدُّ رهبةً»
- ۲- ماضی جامد؛ اَلْبِئْسَ مَا کَانُوا یعلمون»
- ۳- خبر اِنَّ؛ اِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ الدَّعَاءِ»

صرف و نحو کاربردی ۳

- ج- لام جواب؛ غیر عامل .
- جا یگاہ کاربرد :
- ۱- جواب قسم: «تَاللّٰهِ لَا كَيْدَ نَّ اَصْنَامَكُم»
- ۲- جواب لو شرط:
- «لَوْ كَانَ فِيْهِمَا آلِهَةٌ اِلَّا اللّٰهُ لَفَسَدَتَا»

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۳- جواب لو لا شرط؛
- «و لو لا فضلُ الله ... لَکُنْتُمْ مِنْ ...»

صرف و نحو کاربردی ۳

- د- نون تاکید
- ۱- خفیفه
- ۲- ثقیله
- با هدف تاکید مطلق فعل امر؛
- جائز: لَا تَهْمَلَنَّ وَاجِبَكَ ← و تاکید فعل مضارع
- وَاللَّهِ لَا جَاهِدَنَّ ←

صرف و نحو کاربردي ۳

- ه- قد: بر سر فعل هاي ماضي و مضارع متصرف و مثبت:
- مضارع: «قد نري تقلب وجهك».
- معاني: وقوع قطعي، كثرت، قلت.
- ماضي: «قد افلح المومنون».
- معنا: وقوع قطعي.

صرف و نحو کاربردي ۳

- لام موطنه
- «لامی که قبل از «ان» شرطیه می آید.»
- وظیفه لام؛ بیان اینکه جواب بعدی پاسخ قسم محذوف است
- لئن قوتلوا لاینصرونهم

-
-
- حروف قسم

Payam Noor University Ebook

PNUEB

....کتابخانہ الکترونیک پیام نور....

صرف و نحو کاربردي ۳

- حروف قسم
- الباء- التاء- الواو- اللام
- ارکان جملہ قسم
- فعل قسم (محذوف) : (أُقسِمُ)
- ادات قسم: وَ
- مقسم به: اللہ
- جواب قسم : لَا قَوْمَ بواجبي .

صرف و نحو کاربردی ۳

- حرف قسم : الباء
- حذف فعل قسم واجب نیست:
- اُقْسِمُ بِاللّٰهِ .
- ورود بر سر اسم ظاهر و ضمیر :
- بِكَ .

صرف و نحو کاربردي ۳

- حرف قسم :التاء
- ورود بر لفظ جلاله «الله»
- تا لله تفتاء تذکر یوسف.

- حرف قسم : الواو
- ورود بر اسم ظاهر

و الشمس

Payam Noor University Ebook

PNUEB

صرف و نحو کاربردي ۳

- حرف قسم : اللام
- ورود بر لفظ جلاله:
-
- «لَا يُوَخِّرُ الْأَجَلَ»
-
- داراي معنای تعجب

صرف و نحو کاربردی ۳

- حروف زائد:
- ۱- «إِنْ»
- همراه با:
- «ما» نفي: ما إِنْ زَيْدٌ قائمٌ
- «ما» مصدری: صلَّ ما إِنْ دخل الوقت
- «لَمَّا»: لَمَّا إِنْ جَلَسْتُ جَلَسْتُ

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۲- «آن»
- همراه با:
- -لَمَّا : لَمَّا أَنْ جَاءَ الْبَشِيرُ .
- -بَيْنَ وَاوْ قَسَمَ وَ «لو»:
- وَ اللَّهُ أَنْ لَوْ قَمَتَ قَمَتَ

سپ.

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۳- «ما» همراه با :
- -قَلَّ- كَثُرَ- طَالَ: قَلَّمَا تا خَرْتُ عن عملي.
- -حروف مشبّهه بالفعل: اِنَّمَا المؤمنون اخوه.
- -برخی حروف جر: رَبِّمَا نَزَلَ الْمَطَرُ صَيْفًا.

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۴- «لا» همراه با :
- -واو بعد از نفي: ما جاء سعيدٌ و لا كريمٌ .
- -«ان» مصدری: ان لا (الّا) تسجدَ .
- -پیش از قسم : لا اقسم بيوم القيامة .

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۵-حروف جرّ تاکیدی :
- (مِنْ – بَاء- لام- کاف) ؛ زائده اند ، مانند:
- - ما تری فی خلق الرحمن من تفاوتٍ .
- -کفی بالله شهیداً .
- - لیس کمثله شیء .
- - قل عسی ان یکون رَدِفَ لَکُم بعض الذی .. .

صرف و نحو کاربردی ۳

- درس ہفتم

Rayam Noor University Ebook

PNUEB

....کتابخانہ الکترونیک پیام نور....

صرف و نحو کاربردي ۳

- بحث و بررسی
- شش نوع از انواع حروف
- و
- تنوین

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

صرف و نحو کاربردي ۳

- الحروف المصدریه

Payam Noor University Ebook

PNUEB

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

صرف و نحو کاربردي ۳

- حروف مصدري
- تعريف: حروفي كه به همراه كلمه پس از خود به تاويل مصدر مي روند. (در معنى مصدرى بكار مى روند.)
- حروف مصدرى عبارتند از:
- «ما- آن- آن- كي- لو»

صرف و نحو کاربردي ۳

- «ما» مصدری:
- الف) «ما» مصدری،
- شرط: بر سر جمله فعلیه،
- نتیجه: ۱- تاویل کلمه پس از خود به مصدر.
- ۲- مصدر دارای محل اعرابی.
- مثال: (اجرَ ما سقيتَ لنا)
- ب) «ما» مصدری ظرفیه زمانیه.
- شرط: بر سر جمله فعلیه.
- نتیجه: تاویل به مصدر به جای ظرف زمان.
- مثال: (ما دامت السمواتُ و الارضُ) ای مده دوام ...

صرف و نحو کاربردي ۳

- «آن»
- حرفی مصدری بر سر جمله فعلیه:
- ماضی: آن قالوا آخر جوهم.
- (ای قولهم)
- - مضارع: أن تصوموا خیر لکم.
- (ای صیامکم)

صرف و نحو کاربردي ۳

- «اَنَّ» (اَنْ)
- حرفی مصدری با ویژگی های:
- تاکید ی.
- عامل در جمله اسمیه.
- مانند: مصدر سازی.
- اَنَّكَ تَرِي الارضَ خَاشِعَةً . (ای:رویتک)

صرف و نحو کاربردي ۳

- گي- لَو
- الف (کي: حرفی مصدری
- -شرط همراهی با لام مقدم.
- -نتیجه: ناصب فعل مضارع.
- مثال:
- لکيلا تحزنوا علي مافاتکم .
- ب(لو: حرفی مصدری
- -غالباً پس از فعل : «وَدَّ- يَوَدُّ» .
- مثال:
- وَدُّوا لَوْ تَدَهِنُ فَيُدْهِنُونَ

حروف التنبیه

www.pnuweb.com

Payam Noor University Ebook

PNUweb

....کتابخانہ الکترونیک پیام نور....

صرف و نحو کاربردي ۳

- حروف تنبيه
- تعريف : آگاه کردن مخاطب به آن چه در ضمير گوینده است با هدف بيدار ي.
- حروف التّنبیه :
- «آلا- أما- ها- يا»

صرف و نحو کاربردي ۳

- «آلا»
- ویژگی ها:
- حرفی بسیط.
- قطعیت وقوع کلام بعدی .
- غیر عامل.
- جایگاه کاربرد : ابتدای جملات اسمیه و فعلیه.
- جمله اسمیه : آلا إِنَّهُمْ هم السفهاء.
- جمله فعلیه : الا یومَ یاتِیهم لیس مصروفاً عنهم.

صرف و نحو کاربردی ۳

- «أَمَّا»
- ویژگی ها :
- حرف استفتاح (آغاز).
- حرف تنبيه (هشدار مانند أَمَّا).
- جایگاه کاربرد : قبل از قسم.
- مثال :
- «أَمَّا وَ اللَّهِ لَقَدْ تَقَمَّصَهَا»

Payam Noor University Ebook

PNUeb

صرف و نحو کاربردي ۳

- «ها»
- ویژگی ها:
- حرف تنبيه
- بدون جایگاه اعرابی
- مواضع کاربرد:
- - اسم اشاره غیر بعید : هذا، هو لاء
- - ايّ ، اَيُّ در منادای با ال : ايها الرجال، ايتها النساء
- - ماضي همراه با «قد»: ها قد رجع الاسدُ الي عرينه
- - ضمير رفع: ها انا ذا ذاهبٌ.

Payam Noor University Ebook

PNUEB

صرف و نحو کاربردی ۳

- «یا»
- ویژگی:
- بعد از آن کلمه‌ی حائز شرایط منادی نباشد.
- مواضع کاربرد:
- ۱- قبل از فعل امر یا اسجدوا لله
- ۲- قبل از آیت یا لیتنی کنت معهم

حروف عرض

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانہ الکترونیک پیام نور....

صرف و نحو کاربردی ۳

- حروف عرض
- تعریف: درخواستی آرام و دوستانه ، برخلاف تحذیض .
- جایگاه اعرابی: غیر عامل
- ادات عرض: «آلا، امّا، لو»

صرف و نحو کاربردی ۳

- مثال: لَو تاتینا و تُحَدِّثْنَا
- لَو : حرف عرض
- تاتینا: فعل مضارع
- و : واو معیت
- تُحَدِّثْنَا: فعل مضارع منصوب ، فاعل ضمیر مستتر ،
- نا مفعول به .

صرف و نحو کاربردی ۳

- حروف تحضیض و تنذیم
- «هلاً، لولاً، لوماً، الا»
- تحضیض: «پیش از فعل مضارع و تشویق بر عمل»
- تنذیم: «پیش از فعل ماضی و توبیخ بر عمل»

صرف و نحو کاربردي ۳

- مثال:
- «هَلَّا تَسْتَغْفِرُ اللَّهَ . هَلَّا قَبْلَ از فعل مضارع،
- حرف تحضيض (ترغيب) .
- و «هَلَّا نَقَضْتَ الْمِيثَاقَ» هَلَّا قَبْلَ از فعل ماضی،
- حرف ندامت و پشیمانی .

حرف های تفسیرکننده

www.PNUeB.COM

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

صرف و نحو کاربردي ۳

- دو حرف تفسیرکننده: (اي، آن)
- هدف: «توضیح عبارت مبهم پیش از خود با این دو حرف»
- هر حرف با مثال:
- اي: رَقِيَ الخطيب المنبرَ اي صَعَدَ
- آن: كَتَبْتُ اليه أَنِ احْضَرُ

صرف و نحو کاربردي ۳

- حروف النداء

Payam Noor University Ebook

PNUEB

....کتابخانہ الکترونیکی پیام نور....

صرف و نحو کاربردي ۳

- حروف النداء
- «أ، آيا، هيا، آي، يا»
- حروف منادا حروفی است که برای خطاب کردن در دسته
- بندی زیر به کار می رود:
- مناداي نزديك: «آي، همزه».
- مناداي بعيد يا (همانند بعيد): «آيا، هيا، يا».
- حروف ندا ویژه «اسم» است.

Payam Noor University Ebook

PNUeb

صرف و نحو کاربردی ۳

- وضعیت اعرابی منادا:
- - عامل نصب منادی فعلی تقدیری است.
- (رجلاً) (أنادی) یا رَجُلٌ
- مفعول به ← فعل و فاعل
- - منادای اسم دارای (ال) به تفکیک جنسیت ،
- ایها برای مذکر : یا ایها الذین امنوا اذا نودی ..
- ایها برای مؤنث : یا ایها الاستاذة

Payam Noor University Ebook

PNUEB

تنوین

www.PNUeB.COM

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانہ الکترونیک پیام نور....

صرف و نحو کاربردي ۳

- تنوين
- تعريف:
- «نون ساکن لفظي، هماهنگ با حرکت آخر کلمه».
- «تنوين ويژه اسم است».
- انواع تنوين:
- تنوين تمکين : رجل.
- تنوين تکثير : صه ، سيويه.
- تنوين مقابله : مسلمات.
- تنوين عوض : يومئذ.

Payam Noor University Ebook

PNUeb

صرف و نحو کاربرد ۳

- تنوین عَوْض
- تنوینی که به جای کلام حذف شده بکار میرود.
- اقسام تنوین عوض:
- عَوْض حَرْف: مررتُّ بقاضٍ.
- عَوْض از اسم های (کَلَّ – بعض – اَيَّ): «كَلٌّ فِي فَلَايٍ يَسْبَحُونَ».
- عوض جمله (اذ): «انتم حينئذٍ تنظرون».

Payam Noor University Ebook

PNUeb

صرف و نحو کاربردي ۳

- الدرس الثامن:
- اسم الفعل
- فعل التعجب
- افعال المدح والذم

Payam Noor University Ebook

PNUEB

....کتابخانه الکترونیکی پیام نور....

اسم الفعل

www.pnuweb.com

Payam Noor University Ebook

PNUweb

....کتابخانہ الکترونیکے پیام نور....

صرف و نحو کاربردي ۳

- اسم الفعل
- «اسمي داراي معنا و کارکرد فعل و غير متأثر از عوامل»
- اسم فعل بر اساس معنای فعلی خود به سه دسته زیر تقسیم می شود:
- ماضی هیهات، هیهات لما تو عدون.
- مضارع أفي، أفٍ لكم ولما تو عدون.
- امر آمين، اللهم اغفر لنا، آمين .

Payam Noor University Ebook

صرف و نحو کاربردي ۳

- اسم فعل بر اساس صيغه:
- مرتجل
- منقول
- ساختن اسم فعل:
- سماعي : عليك
- انزل قياسي : وزن فعال: نَزَالِ ، به معنای

هيهآت

دُونَاكَ

صرف و نحو کاربردی ۳

- نکاتی در باره اسم فعل:
- - نشانه فعل ندارد (ضمایر مرفوع و ...).
- - تنوین می‌پذیرد: **واهاً**
- - عمل فعل جانشین لازم صه
- - ضرب زیداً متعدي
- - تقدم معمول جایز نیست هَلُمَّ شهداء کم .

صرف و نحو کاربردي ۳

- فعل التعجب

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانہ الکترونیک پیام نور....

صرف و نحو کاربردی ۳

- فعل التعجب
- تعجب : حالتی که هنگام دیدن ، شنیدن یا احساس کاری غیر عادی به انسان دست می دهد.
- روش بیان حالت تعجب:
- سماعی
- قیاسی

صرف و نحو کاربردی ۳

- روش‌های سماعی
- از قرینه عبارت فهمیده می‌شود، مانند:
- - استفهام : کیف تکفرون بالله!
- - ندا : يا لك من رجل!
- اسلوب های دیگر: «سبحان الله! ان المومن لا ينجس حياً و لا ميتاً»

صرف و نحو کاربردی ۳

- صیغه‌های قیاسی
- الف) ما أَفْعَلْ :
- ما أَحْسَنَ زیداً
- ، أَحْسَنَ: فعل ماضی ، زیداً: مفعول به (ما: مبتدا
- أَحْسَنَ زیداً: جمله فعلیه محلاً مرفوع خبر برای ما .

صرف و نحو کاربردی ۳

- (ب) أَفْعَلْ به :
- أَحْسِنُ بَزِيدٍ .
- أَحْسِنُ: فعل امر، بَزِيدٍ: فاعل محلاً مرفوع.
- أَحْسِنُ: فعل تعجب ماضی به شکل امر.
- الباء: حرف جر زائد .
- زید: مجرور – متعجب منه.

صرف و نحو کاربردي ۳

- شرایط ساخت فعل تعجب
- ثلاثي مجرد، متصرف، قابل مفاضله، تام و مثبت باشد.
- صفت مشبّه بر وزن «أَفْعَل، فعلاء» و مجهول نباشد.

صرف و نحو کاربرد ۳

- در صورت فقدان شرایط
- ما + اشدّ / اعظم + مصدر منصوب فعل + ...
- ما اشدّ اختلاف المومن و الکافر

صرف و نحو کاربردي ۳

- تعجب در زمانها
- ماضي: ما کان اکرم حاتماً
- ما: تعجبيه
- کان: زائده
- اکرم: فعل تعجب
- حاتماً: متعجب منه

صرف و نحو کاربردی ۳

- مستقبل:
- برای ساخت فعل تعجب در زمان آینده عبارت ما یكون
- را پس از فعل تعجب قرار دهید.
- مثال:
- ما اشرَسَ ما یكونُ الاسدُ جائعاً.

افعال مدح و ذم

www.PNUeB.COM

Payam Noor University Ebook

PNUeB

....کتابخانہ الکترونیک پیام نور....

صرف و نحو کاربردی ۳

- افعال مدح و ذم
- نَعَمْ، حَبَّذَا، بُئْسَ، سَاءَ، لَا حَبَّذَا
- ویژگی‌ها :
- جامد، دارای فاعل و اشم مخصوص مرفوع

صرف و نحو کاربردی ۳

- فاعل فعل مدح و ذم
- ۱- معرف به الف و لام جنس
- نعم الوالد الشفیق
- فعل مدح فاعل اسم مخصوص

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۲- مضاف به داراي الف و لام :
- مثال :
- نعمَ رَجُلٌ العربِ خَالِدٌ .
- رَجُلٌ: فاعل نعمَ: فعل مدح
- خَالِدٌ: اسم مخصوص العربِ: مضاف اليه

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۳- مضاف به مضاف به معرف به الف و لام.
- مثال:
- نَعَمْ حَكِيمٌ شُعْرَاءِ الْجَاهِلِيَةِ زَهِيرٌ

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۴- ضمیر مستتر که با نکره منصوب بنا بر تمیز بودن تفسیر شود:
- دارُنا رُبْعاً نِعَمَ
- اسم مخصوص تمیز فعل مدح

صرف و نحو کاربردي ۳

- هـ- فاعل مستتر که بوسیله «ما» تفسیر شود.
- بئسَمَا اَشْتَرُوا به انفسَهُم
- بئسَ فعل مدح
- مَا الذي

المخصوص

www.PNUeB.COM

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کنا پخانہ الکترونیکے پیام نور....

صرف و نحو کاربردی ۳

- المخصوص
- - اسم مرفوع بعد از فاعل، متناسب با فعل مدح یا ذم به مخصوص به مدح یا ذمّ تعبیر می شود .
- جایگاه:
- - بعد از فاعل می آید و تقدم بر آن جایز نیست .
- مثال: نعم التلميذُ الحسينُ .
- - تقدیم بر فعل و فاعل جایز است .
- زیدُ نعم الرجلُ
- اسم مخصوص فعل مدح فاعل

صرف و نحو کاربردي ۳

- اعراب مخصوص
- نعم الرجل زيد
- اسم مخصوص - مبتدای مؤخر فعل مدح فاعل
- خبر مقدم
- تطابق مخصوص با فاعل :
- در عدد و جنس

Mayam Noor University Ebook

PNUeb

صرف و نحو کاربردي ۳

- حبّذا، لا حبّذا
- حبّ: فعل ماضي
- ذا: اسم اشاره
- لاحبّذا: براي ذمّ حبّذا: براي مدح
- عدم تغيير براي هر صيغه يا جنس

صرف و نحو کاربردی ۳

- مثال:
- فَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَوْلَاكُمْ نَعَمَ الْمَوْلَى وَ نِعَمَ النَّصِيرُ
- فاعلموا: حرف عطف- فعل و فاعل ضمیر متصل واو محلا مرفوع
- اِنَّ الله: حرف مشبہه و اسم ان منصوب
- مولاکم: خبر ان تقدیراً مرفوع- مضاف الیه

صرف و نحو کاربردي ۳

- فعل مدح ماضي مبني بر فتح. نعم
- المولي : فاعل نعم تقديرًا مرفوع.
- حرف عطف. و
- فعل مدح ماضي مبني بر فتح. نعم
- النصيرُ : فاعل نعم مرفوع.
- اسم مخصوص محذوف به دليل قرينه «الله»

صرف و نحو کاربردي ۳

- الدرس التاسع
- المفعول فيه

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

صرف و نحو کاربردي ۳

- مفعول فيه
- اسمي دال بر زمان يا مكان وقوع فعل و هميشه دربردارنده معني (في).
- مثال: خرجتُ صباحاً.
- مشيتُ يمين الطريق.

صرف و نحو کاربردي ۳

- عامل مفعول فيه
- - فعل ظاهر: صَلَّيْتُ خَلْفَ الْاِمَامِ
- - شبه فعل ظاهر: زَيْدٌ صَائِمٌ يَوْمَ الْجُمُعَةِ
- - عامل مقدّر جائز: كَمْ سِرَتَ ؟ فر سخین

صرف و نحو کاربردی ۳

- - عامل مقدر واجب:
- - ظرف خبر باشد: زیدٌ عندک
- - ظرف صفت باشد: مررت برجلٍ عندک
- - ظرف حال باشد: مررت بزیدٍ عندک
- - ظرف صله باشد: مررت بالذی عندک

صرف و نحو کاربردي ۳

- انواع ظروف و مفعول فيه
- ظروف زمان ← مفعول فيه
- - ظرف زمان مبهم: نمتُ ساعة.
- - ظرف زمان مختص: صُمتُ رمضان.
-

صرف و نحو کاربردی ۳

- انواع ظرف زمان مختص:
- - عَلمیت: صُمتُ رمضان.
- - اضافه: سرتُ یومَ الخُمیس.
- - وصف: سرتُ یوماً مشمساً
- - عدد: سرتُ یومینِ

صرف و نحو کاربردی ۳

- ظرف مکان و مفعول فیه :
- --: جهت‌ها: امام ، قُدام
- - ظرف مکان مبهم
- --: مقدارها: فرسخ
- - مشتق از فعل یا مصدر: جَلَسْتُ مجلس زید

صرف و نحو کاربردی ۳

- ظرف متصرف
- سرتُّ یومَ الجمعِ ظرف:
- مضاف الیه فعل و فاعل مفعول فیہ
- یومٌ مبارکُ الجمعہ غیر ظرف: یومٌ
- مبتدا مضاف الیه خبر

صرف و نحو کاربردی ۳

- ظرف غیر متصرف
- ظرف: قَطُّ
- شبه ظرف: قبل، بعد، لدن .
- مثال: جئْتُ قبلَ زیدِ
- جئْتُ: فعل و فاعل
- قبل: مفعول فیہ
- زید: مضاف الیہ

Payam Noor University Ebook

PNUeb

صرف و نحو کاربردی ۳

- مثال :
- جئْتُ من قبلِ زید
- جئْتُ: فعل و فاعل
- من قبلِ: جار و مجرور
- زید: مضاف الیه

صرف و نحو کاربردی ۳

- جانشینی ظرف
- ۵ مورد از ظرف نیابت می کنند:
- مصدر : جئتک طلوع الشمس.
- صفت : نمْتُ طویلاً.
- عدد : سرت ستۀ ایام.
- اسم اشاره : وقفتُ تلك الناحیه.
- کل و جزء : مشیتُ بعضَ النهار.

Payam Noor University Ebook

PNUEB

صرف و نحو کاربردی ۳

- التدريب الاول
- عین ظرف الزمان و نوعه و اعرابه في الآيات التالية :
- - قُمْ اللَّيْلَ اِلَّا قَلِيلاً .
- الليل متصرف- منصوب .
- - يَسْأَلُونَ اَيَّانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .
- اَيَّانَ- غير متصرف- منصوب .

صرف و نحو کاربردی ۳

- التدريب الثاني
- عين ظروف الزمان و المكان و اذكر متعلقها
- قالوا الان جئت بالحق.
- الان: ظرف زمان.
- اذ يبا يعونك تحت الشجره.
- تحت ظرف مكان.

صرف و نحو کاربردي ۳

- التدريب الثالث
- اعرب الآيه التاليه:
- فَلَبِثَ فِي السَّجْنِ بضعَ سنينَ.
- ف: حرف عطف.
- لبث: فعل ماضي، فاعل ضمير مستتر هو.
- في السجن: جارو مجرور متعلق به لبث.
- بضع: مفعول فيه- اسم زمان.
- سنين: مضاف اليه مجرور.

صرف و نحو کاربردي ۳

- الدرس العاشر
- المفعول المطلق

Payam Noor University Ebook

PNUEB

....کتابخانہ الکترونیکی پیام نور....

صرف و نحو کاربردي ۳

- مفعول مطلق
- مصدر منصوب بعد از فعل از ریشه یا معنای فعل با هدف تاکید، بیان نوع یا عدد فعل .
- ۱- تاکید عامل: لفظي: کَلَّمَ اللهُ مُوسَى تَكْلِيماً

- م . م فعل
- معنوي: جَلَسْتُ قَعوداً
- م . م فعل

Payam Noor University Ebook

PNUeb

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۲- بیان نوع:

- جمیلاً صبراً - وصفی: و اصبر

- ص م . م فعل

- الصالحین عَمَلٌ - اضافی: اِعْمَلْ

- م . ا م . م فعل

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۳- بیان تعداد
- وَحُمَلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ فَدُكَّتَا دَكَّةً وَاحِدَةً
- م . م فعل
- دَكَّةً: مصدر مرّہ بر وزن فَعَّلَہ

صرف و نحو کاربردی ۳

- جانشینان مصدر

- (مفعول مطلق)

- ۱- کل و بعض: فلا تمیلوا کُلَّ المیلِ

- فعل ن م م

- احسنُ الی الفقیر بعضَ الاحسانِ

- فعل ن م م

Payam Noor University Ebook

PNUEB

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۲- اسم اشاره:

اکرمتُ العالمَ ذلکَ الاکرامَ

ن م م عطف بیان فعل

محلّاً منصوب

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۳- مصدر مترادف با مصدر فعل

- قعوداً جاستُ

- م . م فعل

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۴- ضمیر به مصدر
- انی اَعِذُّ بِهِ عَذَاباً لَا اَعِذُّ بِهِ اَحَدًا

• ن م م

- ۵- عدد مصدر

• فاجلدوهم ثمانین جلدَه

• ن م م تمیز

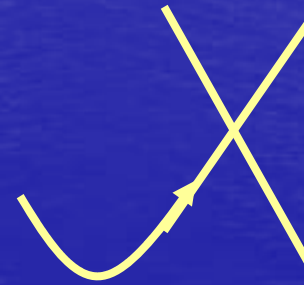
صرف و نحو کاربردی ۳

- ۶- ابزار مخصوص فعل

- سوطاً ضربتُهُ

- ن م م

- ضربتُهُ ضَرَبَ سوطِ

صرف و نحو کاربردی ۳

- عامل نصب مفعول مطلق

- انا فتحنا لك فتحاً ۱ - فعل

- م م فعل

- ۲ - صفت

- زيد مخلصٌ لي اخلاصاً شديداً

- م م اسم فاعل

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۳- مصدر مشابه :
- عَجِبْتُ مِنْ ضَرْبِكَ الْمَثَّهِمْ ضَرْباً شَدِيداً
- م م مصدر
- مصدر اصل و فعل و صفت برگرفته از آنست.

صرف و نحو کاربردي ۳

- مصدر تاکيدي فقط مفرد:
- اشرق الشمس اشراقاً
- فعل م م
- مصدر نوعي و عدد مجاز در عدد
- حَكَمَ القاضي حکمين او احكاماً
- فعل م م م م

صرف و نحو کاربردي ۳

- حذف عامل مفعول مطلق
- ۱- عامل مصدر تاکيدي حذف نمي‌شود.
- ۲- در مصدر غير تاکيدي حذف عامل جايز است.
- مثال:
- هل انتظرتَ زیداً؟
- انتظاراً مملاً.

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۳- حذف وجوبي عامل مصدر:
- الف- مصدر جایگزین فعل باشد .
- مثال:
- قیاماً لا قعوداً
- (قم قیاماً و لا تقعد قعوداً)

صرف و نحو کاربردي ۳

- (ب) مصدر براي دعا.
- مثال:
- اللهم نصراً للمسلمين.
- (اللهم انصر المسلمين نصراً)

صرف و نحو کاربردي ۳

- (ج) پس از استفهام توبيخي
- أَلْوَماً و انت كريم الحسب؟
- : حمداً و شكراً . و ساير موارد مشابه، مانند

صرف و نحو کاربردي ۳

- التدريب:
- عین المفعول المطلق و اذکر نوعه
- صَلُّوا عَلَيْهِ و سَلِّمُوا تَسْلِيمًا .
- تسليماً: تاکيدي.
- اخذناهم اخذَ عزيزٍ مقتدرٍ.
- اخذ: نوعي.

صرف و نحو کاربردی ۳

- التدريب
- عین ما ناب عن المفعول المطلق :
- ثم ارجع البَصَرَ کَرَّتَینِ.
- کَرَّتَینِ: عدد.
- فلا تمیلوا کُلَّ المیلِ .
- کَلَّ: کَلَّیت مضاف به مصدر.

صرف و نحو کاربردي ۳

- الدرس الحادی عشر
- المفعول له
- المفعول معه

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

صرف و نحو کاربردي ۳

- مفعول له
- (مفعول لاجله)

Payam Noor University Ebook

PNUEB

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

صرف و نحو کاربردي ۳

- مفعول له (لاجله)
- مصدر بيان کننده علت وقوع فعل.
- ضَرْبَ زَيْدٍ ابْنَه تاديباً مثال:
- تاديباً: مصدر، منصوب و مفعول له
- زمان و فاعل ضَرْبَ و تاديباً مشترك است.

صرف و نحو کاربردی ۳

- شرایط مفعول له
- ۱- مفعول له؛ مصدر باشد: ضربتُهُ تادیباً .
- ۲- مفعول له؛ مصدر فعل قلبی باشد:
- جئتُكَ محبَّةً لَكَ .
- ۳- زمان مفعول له با فعل مشترك باشد .

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۴- فاعل فعل و مفعول له يکي باشد.
- ۵- مفعول له علت فعل باشد.

صرف و نحو کاربردي ۳

- نکته: در صورت فقدان هر يك از شرايط مذکور
- مفعولُ له با حروف تعليل
- «مِنْ، في، بَاء، لام»
- مثال: «تهَيَّاتُ للسَّفر»
- «زَمان سفر و آمادگي متفاوت است».

صرف و نحو کاربردی ۳

- حالات گوناگون مفعول له
- ۱- بدون (ال) و اضافه: ضربته تادیباً.
- ۲- همراه با (ال): الف: لا اقعدُ الجُبْنَ عن الهیجاء.
- ب: لدوا للموت.
- ۳- مضاف، الف: ضربتُ ابني لتادیبه.
- ضربت ابني تادیبه. ب:

صرف و نحو کاربردي ۳

- تمرین: جمله زیر را اعراب کنید
- و لا تَقْتُلُوا اَوْلَادَكُمْ خَشْيَةً اِمْلَاقٍ
- و : حرف عطف
- لا تَقْتُلُوا: مضارع مجزوم به لای نهی، واو ضمیر رفع فاعلی

صرف و نحو کاربردی ۳

- اولاد: مفعول به
- کم: مضاف الیه محلاً مجرور
- خشية: مفعول لاجله مضاف
- املاق: مضاف الیه و مجرور

مفعول معہ

www.pnuweb.com

Payam Noor University Ebook

PNUweb

....کتابخانہ الکترونیک پیام نور....

صرف و نحو کاربردی ۳

- مفعول معه
- اسم زائدي است که بعد از (واو) به معنی (مع) قرار گیرد.
- این اسم همراهی دارد ولی در حکم مشارکت ندارد.
- الخبز و الشاي شربت
- فعل و فاعل مفعول به واو معیت مفعول معه

صرف و نحو کاربردی ۳

- عوامل نصب
- ۱- فعل ظاهر: استوي الماء و الخشبۃ
- ۲- شبه فعل: زيدٌ سائرٌ والطريقَ
- ۳- فعل مقدر:
- الف: ما انت و زیداً (ما تكونُ و زیداً)
- ب: كيف انت و الدرسَ (كيف تكون و الدرسَ)

صرف و نحو کاربردی ۳

- شرایط مفعول معه
- ۱- مفعول معه «فضله» باشد
- ۲- قبل از «واو» جمله باشد
- ۳- واو دال بر مصاحبت باشد
- مثال: سافرتُ و زیداً

صرف و نحو کاربردي ۳

- حالت اسم بعد از «واو»
- ۱- وجوب نصب: هنگام اخلاص در معنا
- مثال: ماتَ زيدٌ و طلوعَ الفجرِ
- فعل فاعل معيت مفعول معه مضاف اليه

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۲- وجوب عطف :
- الف) قبل از واو جمله (فعلیه یا شبه فعل) نباشد:
- «کُلُّ رَجُلٍ وَ مِهْنَتُهُ»
- ب) اسم بعد از «واو» فُضْلَه نباشد:
- «تَخَاصَمَ زَيْدٌ وَ بَكْرٌ»

صرف و نحو کاربردي ۳

- (ج) واو بر مصاحبت دلالت نکند:
- «جاء الاستاذ و الطالب بعدة او قبله»

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

صرف و نحو کاربرد ۳

- ۳- ترجیح نصب
- عطف ضمیر متصل بدون فاصل.
- اسرعتُ و زیداً
- مفعول معه. فعل و فاعل معیت
- عطف زید بر ضمیر متصل بدون فاصل مناسب نیست.

صرف و نحو کاربرد ۳

- ۴- ترجیح عطف
- هنگامیکه عطف مناسب و جایز باشد.
- نکته: «اشتراک در عامل برتر از عدم اشتراک»
- مثال:
- - جاء محمدٌ و عليٌّ (علیاً).
- - كنتُ انا و زيدٌ (زیداً) اخوین.

صرف و نحو کاربردي ۳

- الدرس الثانی عشر
- الاضافه

Payam Noor University Ebook

PNUEB

....کتابخانہ الکترونیکی پیام نور....

صرف و نحو کاربردي ۳

- اضافه
- تعريف :
- نسبت اسمي به اسمي ديگر با كاستن تنوين يا جانشين آن از اسم اول.
- مثال:
- هذا غلامُ زيدٍ
- تَبَّتْ يدا ابي لهبٍ .

Payam Noor University Ebook

PNUEB

صرف و نحو کاربردي ۳

- اضافه حرفيه در معاني :
- مِنْ، في، اللام
- هذا خاتم فضّه (۱) مِنْ:
- اي
- خاتم من فضّه

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۲- «في»
- صیامُ النهارِ اي صیامُ في النهارِ
- ۳- «اللام»
- الف) ملکیت: هذا کتابُ زیدِ اي هذا کتابُ لزيدِ
- ب) اختصاص: لجامُ الفرسِ اي لجامُ للفرسِ

صرف و نحو کاربردي ۳

- انواع اضافه:
- ۱- اضافه معنوي (محض)
- مضاف صفت و عامل در مضاف اليه نباشد
- ۲- اضافه لفظي (غير محض)
- مضاف صفت و عامل در مضاف اليه باشد

صرف و نحو کاربردي ۳

- ثمره اضافہ معنوي :
- ۱- کسب تعريف :

کتابُ علي
مضاف اليه معرفه

مضاف

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۲- کسب تخصیص :
- ذہب . خاتم
- مضاف الیہ نکرہ مضاف

صرف و نحو کاربردي ۳

- اضافه لفظي :
- - مضاف کسب تعريف و تخصيص نمي کند.
- - تنوين مضاف حذف مي شود.
- - مضاف نکره باقي مي ماند.

صرف و نحو کاربردي ۳

- مثال برای اضافه لفظی :
- عليُّ ضاربُ زيدٍ
- ضاربُ: صفت (اسم فاعل)، عامل
- زيدٍ: مضاف اليه، معمول (عليُّ ضاربُ زيداً)

صرف و نحو کاربردي ۳

- چرا اضافه لفظي مفيد تعريف نيست؟
- ۱- صفت نكره : هدياً بالغ الكعبه.
- ۲- پذيرش رُبَّ : رُبَّ راجينا.
- ۳- وقوع حال : جاء زيدٌ رافعٍ راسه.

صرف و نحو کاربردي ۳

- مضاف و (ال)
- «ال» بر اضافه معنوي وارد نمي‌شود.
- غلامُ زيد
- اضافه لفظي در ۴ مورد مجاز به پذيرش «ال» است.
- هذان الضارب با زيد.

صرف و نحو کاربردي ۳

- اسماء و اضافه به آنها
- اغلب اسامي امکان مضاف شدن را داشته و به انواعی منقسم می شوند. مانند : کتابُ علیّ
- ۲. بعضی از اسم ها امکان پذیرش مضاف الیه را ندارند مانند: ضمائر، موصول جز ایّ، اسم اشاره، و...

صرف و نحو کاربردی ۳

- اسمائی که اضافه را می پذیرند :
- واجب الاضافه الی المفرد
- واجب الاضافه الی الجمل
- حذف المضاف الیه
- المضاف الی یاء المتکلم

صرف و نحو کاربردی ۳

- واجب الاضافه الى المفرد:
- امکان قطع حالت اضافه وجود دارد.
- ملازم اضافه لفظی هستند، به ۳ نوع تقسیم می شوند.
- توضیح حالت اول:
- در واژه های کل، بعض، ایّ امکان قطع استمرار اضافه وجود دارد مانند: **كُلُّ فِی فَلَکٍ یَسْبَحُونَ**

صرف و نحو کاربرد ۳

- توضیح ملازمت اضافه لفظی و دسته بندی به ۳ نوع :
- مضاف به اسم ظاهر و ضمیر : کلا ، کلتا ، عند ، لدی ، سوی .
مثل الکتب لدی – رایت سوی زید .
- مخصوص به اسم ظاهر : اولی ، اولات ، ذی ، ذات . مانند :
:اولو الامر – اولات حمل .
- مخصوص به ضمیر یا همه ضمائر یا ضمیر مخاطب مانند :
وحدک – وحدی - لبیک - سعدیک

صرف و نحو کاربردی ۳

- واجب الاضافه الى الجمل:
- مضاف به جمله اسمیه و فعلیه مانند حیث – از .
- مانند اجلس حیث زید جالس یا فکلوا منها حیث شئتم رغداً .
- ۲. مضاف به جمله فعلیه ؛ اذا – لَمَّا ،مانند : اذا جاء نصر الله و الفتح .

صرف و نحو کاربردي ۳

- حذف المضاف؛
- در صورت حذف مضاف، غالبا مضاف اليه جانشين آن می شود.
- مانند : واسال القرية . ای : واسال اهل القرية .

صرف و نحو کاربردی ۳

- حذف المضاف الیه ؛
- حذف مضاف الیه به سه شکل انجام می پذیرد:
- زائل شدن ملازمات مضاف اعم از اعراب یا تنوین .مانند
لیس غیر^{۲۹} .
- ۲. باقی ماندن اعراب مضاف و بازگشت تنوین آن .کلا
ضربنا له الامثال .
- ۳. ماندن اعراب مضاف و از دست دادن تنوین آن .

صرف و نحو کاربردي ۳

- المضاف الی یاء المتکلم ؛
- در هنگامه اضافه شدن اسم به یاء متکلم حرف پایانی مکسور می شود. در حرف یاء اجازه سکون و فتح وجود دارد. مانند کتابی

صرف و نحو کاربردي ۳

- درس الثالث عشر
- التوابع
- النعت

Payam Noor University Ebook

PNUEB

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

صرف و نحو کاربردي ۳

- النعت

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانہ الکترونیک پیام نور....

صرف و نحو کاربردی ۳

- توابع
- تابع؛ اسمی است که با اسم پیش از خود در اعراب مشترک است.
- انواع توابع: نعت، تاکید، عطف و بدل
- متبوع تابع : اجزاء تابع
- عادل^{۲۹} هذا رجل^{۲۹}

صرف و نحو کاربردي ۳

- نعت
- اسم مشتق يا موول به مشتق که مکمل متبوع است.
- انواع نعت:
- ۱- حقيقي
- ۲- سببي

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۱- نعت حقيقي: دال بر صفت در متبوع.
- جاء رجلٌ مؤمنٌ.
- ۲- نعت سببي دال بر صفتي در متعلق به متبوع.
- جاء رجلٌ كريمٌ ابوه.
- كريم: صفت متعلق به ابوه

صرف و نحو کاربردی ۳

- اهداف نعت
- ۱- توضیح (متبوع معرفه) : جاء زيدُ الفاضلُ.
- ۲- تخصیص (متبوع نکره) : جاء رجلٌ عالمٌ.
- ۳- مدح : بسمِ اللهِ الرحمنِ الرحيمِ.
- ۴- الذم : اعوذُ باللهِ من الشيطانِ الرجيمِ.

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۵- ترحم و استعطاف :
- اللهم ارحم عبدك المسكين .
- ۶- تاکید :
- فاذا نفخ في الصور نفخة واحدة .

صرف و نحو کاربردی ۳

- رابطه نعت حقیقی با منعوت
- نعت حقیقی با منعوت خود هماهنگ است:
- - اعراب - جنس
- - عدد - تعریف و تکرار
- مثال: المومنان الصابران لهما اجرٌ عند الله .

صرف و نحو کاربردی ۳

- رابطه نعت سببی با منعوت
- - نعت سببی دائم مفرد است.
- - در جنس با بعد از خود هماهنگ.
- - در اعراب و تعریف و تنکیر با قبل از خود هماهنگ.
- جاء الرجلُ الفاضلُ امه

صرف و نحو کاربردي ۳

- اسم بعد از نعت سببي
- اگر نعت سببي:
- ۱- اسم فاعل یا صفت مشبّهه، اسم بعدي فاعل و مرفوع .
- رَايت رجلاً عالمهً امُّه
- ۲- اسم مفعول، اسم بعدي نائب فاعل و مرفوع.
- جاء الطالبُ الممزَّقُ كتابه.

صرف و نحو کاربردی ۳

- انواع نعت
- نعت به اعتبار لفظ به سه نوع تقسیم شده است:
- نعت مفرد؛ آنست که جمله یا شبه جمله نباشد.
- نعت جمله؛ هنگامی که نعت جمله باشد ۳ شرط دارد.
- نعت شبهه؛ جمله خواه ظرف یا جار و مجرور باشد، ۲ شرط دارد.

صرف و نحو کاربردي ۳

- توضیح انواع نعت ها :
- الف) نعت مفرد
- شرایط:
- ۱- جمله یا شبه جمله نباشد.
- ۲- مشتق وصفی باشد.
- ۳- جامد موول به مشتق باشد.
- مثال :
- - هذا رجلٌ علامَةٌ : مشتق وصفی .
- - زيدٌ رجلٌ ثقةٌ : جامد موول به مشتق (موثوق به) .

Payam Noor University Ebook

PNUEB

صرف و نحو کاربردي ۳

- (ب) نعت جمله
- شرایط:
- ۱- منوعات نکره.
- ۲- جمله دارای ضمیر ارتباطی.
- ۳- جمله نعت، خبری باشد.
- مثال :
- - رایتُ رجلاً یُصلّی.

صرف و نحو کاربردی ۳

- ج (نعت شبه جمله
- شرایط:
- ۱- منوعات نکره.
- ۲- شبه جمله معنای تام داشته باشد.
- مثال:
- - رجلٌ عند البابِ ينتظرُكَ

صرف و نحو کاربردي ۳

- الدرس الرابع عشر
- التوكيد

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

التاكيد

www.PNUeB.COM

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانہ الکترونیک پیام نور....

صرف و نحو کاربردي ۳

- تاکید
- تعریف :
- تابعي است که وظیفه تقویت معنا و تثبیت
- حکم متبوع را انجام می‌دهد.
- تاکید در اعراب از متبوع پیروی می‌کند.
- مثال:
- - «فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ».

Payam Noor University Ebook

PNUeb

صرف و نحو کاربردی ۳

- انواع تاکید:
- تاکید لفظی :
- العمل العمل ثم النهایه النهایه .
- تاکید معنوی :
- قرات کتاب الفقه کله .

صرف و نحو کاربردي ۳

- بررسی انواع تاکید ۱
- تاکید لفظي :
- تکرار لفظ اول با هدف تقرير، ترس از فراموشي يا نشنيدن است.
- انواع تاکید لفظي:
- اسم
- فعل
- حرف
- جمله اسميه يا فعليه.
- مثال: الله الله في القران

Payam Noor University Ebook

PNUeb

صرف و نحو کاربردی ۳

- بررسی انواع تاکید ۲
- تاکید معنوی
- با هدف رفع احتمال مجاز، سهو، نسیان در کلام قبل.
- روش های تاکید معنوی با استفاده از الفاظ:
- النّفس
- العین
- کلا
- کلتا
- کلّ
- جمیع
- عامّه
- اجمع (جمعاء، اجمعون، جُمع)
- مثال قراتُ کتابَ الفقه کَلّه.

صرف و نحو کاربردی ۳

- دسته بندی تاکید معنوی ۱
- ۱- بر طرف کننده توهم مضاف به مؤکد:
- با دو لفظ: (النفس، العین)
- مثال:
- - جاء زيدٌ نفسه
- - ذلك الا حمقُ بعينه

صرف و نحو کاربردي ۳

- دسته بندی تاکید معنوي ۲
- ۲- بر طرف کننده توهم عدم شمول.
- با استفاده از الفاظ:
- (کلا- کلتا- کلّ- جميع- اجمع- عامه کلا- کلتا)
- مثال:
- - الأخوانِ کِلا هما صالحان.
- - مررت بأختي کلتيهما .

Bayam Noor University Ebook

PNUeb

صرف و نحو کاربردی ۳

- مثال ها در تاکید معنوی ۱ :
- (کلّ - جمیع - عامّه)
- - أُحِبُّ الْمُسْلِمِينَ كُلَّهُمْ.
- - الْمُؤْمِنُونَ جَمِيعُهُمْ اخُوَّةٌ.
- - سَلِمَتْ عَلَي طُلَابِ الصَّفِّ عَامَّتِهِمْ.

صرف و نحو کاربردی ۳

- ادامه مثال ها در تاکید معنوی ۲:
- (اجمع- جمعاء- اجمعون- جُمع)
- - قرات القرآن اجمع.
- - حفظت سوره البقره جمعاء.
- - احب المسلمين اجمعين.
- - جاءت الطالباتُ جُمع.

صرف و نحو کاربردي ۳

- درس الخامس عشر
- البدل

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

البدل

www.pnuweb.com

Payam Noor University Ebook

PNUweb

....کتابخانہ الکترونیک پیام نور....

صرف و نحو کاربردي ۳

- بدل
- تعريف:
- متبوعش. بدل، تابع مقصود از حكم بدون واسطه بين آن و
- مثال:
- واضعُ النحوِ الامامُ عليُّ (ع).
- مبدل منه بدل
- ارکان بدل:
- مبدل منه
- بدل

Payam Noor University Ebook

PNUeb

صرف و نحو کاربردي ۳

- انواع بدل
- - بدل کل از کل.
- - بدل بعض از کل.
- - بدل اشمال.
- - بدل مابين.

صرف و نحو کاربردي ۳

- بررسی انواع بدل ۱
- بدل کل از کل (مطابق):
- بدلي که در معنا با مبدل منه مساوي است.
- مثال:
- قال امير المؤمنين عليّ (ع)
- بدل مبدل منه

صرف و نحو کاربردي ۳

- بررسی انواع بدل ۲
- بدل بعض از کل؛
- تعریف:
- بدلي که بخشي از مبدل منه باشد، خواه کمتر، بیشتر یا برابر.
- شرط:
- بدل داراي ضمير باشد.
- مثال :
- قرأتُ القرآن ربعه ، نصفه
- مبدل منه بدل ضمير

Payam Noor University Ebook

PNUEB

صرف و نحو کاربردي ۳

- بررسی انواع بدل ۳
- بدل اشتمال
- تعریف:
- بدلي که دال بر صفتي از صفات مبدل منه کند يا چيزي
- که مبدل منه داراي آنست.
- شرط:
- بدل نیازمند ضمير.

•

• مثال

• علمه

الاستاذ

اعجبنی

•

بدل ضمير

مبدل منه

Payam Noor University Ebook

PNUeb

صرف و نحو کاربردي ۳

- بررسی انواع بدل ۴
- بدل مباین با مبدل منه ، دارای انواعی است.
- الف) بدل الاضراب (البداء اي الظهور)
- بدلي که مبدل منه و بدل هر دو مدّ نظرند.
- مثال:
- اكلتُ خبزاً لحمًا
- مبدل منه بدل

Payam Noor University Ebook

PNUeb

صرف و نحو کاربردي ۳

- بررسی انواع بدل ۵
- (ب) بدل الغلط؛
- تعریف:
- بدلي که هدف متکلم فقط بدل است و نه مبدل منه.
- مثال:
- رايٲ فرسأ حماراً
- مبدل منه بدل

Payam Noor University Ebook

PNUeb

صرف و نحو کاربردي ۳

- بررسی انواع بدل ۶
- (ج) بدل النسيان؛
- تعریف:
- بدلي که متکلم به علت اشتباه یا فراموشی مبدل منه را گفته و بعداً با بدل آنرا اصلاح می‌کند .
- مثال:
- صليت العصرَ الظهرَ
- بدل مبدل منه

Payam Noor University Ebook

صرف و نحو کاربردي ۳

- درس السادس عشر
- العطف

Rayam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

صرف و نحو کاربردي ۳

- العطف

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانہ الکترونیکے پیام نور....

صرف و نحو کاربردي ۳

- عطف
- انواع عطف :
- عطف بيان.
- عطف نسق.
- مثال عطف بيان:
- قال على بن الحسين زين العابدين ع .
- متبوع تابع
- مثال عطف نسق :
- جاء على و حسين .

Payam Noor University Ebook

PNUEB

صرف و نحو کاربردي ۳

- تعريف انواع عطف:
- ۱. عطف بيان:
- تابعي جامد که متبوع خود را توضيح يا تخصیص مي دهد.
- ۲. عطف نسق:
- تابعي که بين آن و متبوعش يکي از حروف عطف باشد.

Payam Noor University Ebook

PNUeb

صرف و نحو کاربرد ۳

- نکاتی در باره عطف ؛
- عطف بیان:
- تابع مشهورتر از متبوع است.
- مثال:
- قال ابوالحسن علي (ع).
- متبوع تابع

صرف و نحو کاربردی ۳

- مطابقت تابع و متبوع در عطف بیان
 - ۱- اعراب
 - ۲- عدد (مفرد- مثنی- جمع)
 - ۳- جنس (تذکیر و تانیث)
 - ۴- تعریف و تنکیر
- جاء العالمُ زیدُ

تابع متبوع

صرف و نحو کاربردي ۳

- ثمره عطف بیان
- ۱- تخصیص متبوع، متبوع نکره
- کفاره طعام مساکین
- متبوع تابع

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۲- توضیح متبوع، متبوع معرفه
- قَالَ عَلِيٌّ بْنُ الْحُسَيْنِ زَيْنُ الْعَابِدِينَ
- تابع متبوع

صرف و نحو کاربردی ۳

- مواضع عطف بیان

- ۱- لقب بعد از اسم : قال جعفر بن محمد الصادق

- متبوع تابع

- ۲- اسم بعد از کنیه : قال ابو عبدالله الحسین

- متبوع تابع

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۳- موصوف بعد از صفت :
- جاء العالمُ زيدٌ
- متبوع تابع
- ۴- اسم معرفّ به (ال) بعد از اسم اشاره:
- أَكْرَمَ هَذَا الطَّالِبَ
- متبوع تابع

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۵- مفسّر پس از مفسّر
- اشتريّتُ برّاً قمحاً
- متبوع تابع

صرف و نحو کاربردي ۳

- تفاوت عطف بیان و نعت
- ۱- نعت اسم مشتق یا موصول به مشتق ، عطف بیان اسم جامد.
- ۲- نعت کاشف از صفت در متبوع، عطف بیان
- کاشف از ذات متبوع .

صرف و نحو کاربردي ۳

- عطف نسق
- تابعي که بين آن و متبوعش حرف عطف باشد.
- حروف عطف
- الواو- الفاء- ثم- حتي- ام- او- إمّا- لا- بل- لكن

صرف و نحو کاربردي ۳

- موارد عطف مجاز

- ۱- عطف اسم ظاهر بر اسم ظاهر:

جاء زيد و سعيد

- ۲- عطف ضمير بر ضمير:

انا و انت صديقان

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۳- عطف ضمير بر اسم ظاهر:
- جاء ني زيد و انت.
- ۴- عطف اسم ظاهر بر ضمير:
- ما جاءني الا انت و زيد.

صرف و نحو کاربردی ۳

- ۵- عطف بر ضمیر منصوب:
- جمعنا کم و الاولین
- ۶- عطف بر ضمیر مجرور:
- فقال لها و للارض

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۷- عطف فعل بر فعل:
- ان تومنوا و تتقوا .

صرف و نحو کاربردي ۳

- ۸- عطف فعل بر اسم شبيه به فعل و بر عكس:
- أَوَّلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَاتٍ وَيَقْبِضْنَ .
- ۹- عطف جمله بر جمله:
- الهواء باردٌ و الأمطارُ كثيرةٌ.

صرف و نحو کاربردی ۳

- عطف غیر مجاز
- عطف بر ضمیر متصل مرفوع و ضمیر مستتر
جایز نیست؛
- مگر
- با فاصل مانند: ضمیر منفصل:
- اذهب انت و ربُّکَ .
- فعل فاصل معطوف

Payam Noor University Ebook

PNUeb

خدا نگہدار

www.PNUeB.COM

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانہ الکترونیک پیام نور....